

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра теорії і методики фізичного виховання

Дипломна робота (проект)
магістра

з теми ПРОФІЛАКТИКА НАРКОТИЧНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ ШКОЛЯРІВ
ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Виконала: студентка 2 курсу
групи FКb1-M16z
заочної форми навчання
спеціальності 014.11 Середня освіта
(Фізична культура)
Ващук Віта Василівна
Керівник: Боднар А.О., кандидат
педагогічних наук, старший викладач
кафедри теорії і методики фізичного
виховання
Рецензент: Солопчук Д.М., кандидат
педагогічних наук, доцент кафедри
фізичного виховання

Кам'янець-Подільський - 2018 року

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ПРОФІЛАКТИКА НАРКОМАНІЇ ЗАСОБАМИ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ РОБОТИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	6
1.1. Соціальні-педагогічні умови й основні компоненти профілактики наркоманії серед підлітків засобами фізичної культури	6
1.2. Фізична культура і спорт – ефективні засоби збереження і зміцнення здоров'я	25
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ І ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	37
2.1. Методи дослідження	37
2.2. Організація дослідження.....	50
РОЗДІЛ 3. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА НАРКОТИЧНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ	51
3.1. Ефективність впливів фізичного виховання на соціальну поведінку підлітків	51
3.2. Динаміка показників тривожності за період дослідження	60
3.3. Обговорення результатів дослідження	65
ВИСНОВКИ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	75

ВСТУП

Актуальність теми. В останні роки на Україні розвиваються й апробуються різні педагогічні, психологічні та соціальні напрямки профілактики наркотичної залежності в підлітковому середовищі, однак впровадження ефективних основ превентивних стратегій відбувається з великими труднощами. Швидка залежність, трудомісткість, девіантність, тривалість, низька ефективність лікування і реабілітації наркозалежних підказують, що основний наголос необхідно робити на попередження, первинну профілактику, необхідно змінити всю ідеологію та стратегію антинаркотичної діяльності [3; 20; 24; 63; 67; 73].

Наукові дослідження та досвід свідчать, що ефективність засобів фізичної культури та спорту в профілактичній діяльності, соціальній реабілітації людини в охороні і зміцненні її здоров'я, у боротьбі з наркоманією, алкоголізмом і правопорушеннями дуже висока, особливо в підлітковому середовищі [31; 51; 63; 78; 79; 80].

Дефіцит рухової активності, характерний для сучасного життя, викликає дискомфорт у зростаючому організмі підлітка, прагнення до пошуку „гострих” відчуттів, до виходу „за рамки дозволеного”. Навіть з цих позицій є очевидним, що залучити дітей до систематичних фізкультурно-спортивних занять, відкрити їм світ спорту – означає, багато в чому допомогти уникнути небезпеки падіння до наркоманії [17; 49; 66; 73].

На жаль, величезний педагогічний, психологічний, профілактичний антинаркотичний потенціал фізичної культури та спорту не може бути реалізований без спеціально розроблених педагогічних технологій, які, за аргументованими висновками О. Бурханова [18], Б. Голощапова [28], В. Григоренка [30; 31], І. Муравова [63], В. Приходька [68], Л. Жовниренко, О. Калугіної [40], повинні забезпечити в повному обсязі психічну,

інтелектуальну, трудову, моральну, соціальну і фізичну реабілітацію підлітків з ознаками асоціальної поведінки, гарантувати їхню оптимальну інтеграцію в суспільно-соціальні відносини на сучасному етапі історичного розвитку України.

Мета роботи полягала обґрунтуванні педагогічних, психологічних, валеологічних та організаційно-методичних основ антинаркотичної фізкультурно-профілактичної роботи серед підлітків.

Завдання дослідження:

1. Виявити фактори, що впливають на поширення наркоманії й формування шкідливих звичок у підлітковому і молодіжному середовищі.
2. Оптимізувати структуру педагогічного, психологічного, фізичного впливу реабілітаційно спрямованих форм фізичного виховання і спортивної підготовки на підлітків з асоціальною поведінкою.
3. Розробити й експериментально обґрунтувати педагогічну профілактично спрямовану антинаркотичну підліткову програму з фізичної культури і спорту.

Об'єкт дослідження – процес профілактики наркоманії, фізичної та соціальної реабілітації підлітків засобами фізичної культури і спорту.

Предмет дослідження – засоби фізичної культури і спорту, організаційні форми виховної і фізкультурно-спортивної роботи з учнями шкільного віку, що забезпечують профілактику наркоманії.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань використовувалися такі методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення літературних джерел; узагальнення передового практичного досвіду; педагогічне спостереження; хронометраж; медико-біологічні методи дослідження; діагностика психічних станів і властивостей особистості; педагогічний експеримент; методи математичної статистики.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що співвідношення форм використання засобів фізичного виховання та спортивної підготовки в процесі соціальної реабілітації підлітків з

асоціальним типом поведінки; визначено основні фактори, що впливають на поширення наркотиків серед дітей та підлітків.

Практичне значення дослідження полягає в підвищенні ефективності вирішення специфічних задач антинаркотичної профілактики на основі реалізації педагогічних ідей особистісно орієнтованої освіти.

Отримані результати можуть бути використані в практиці роботи загальноосвітніх шкіл, муніципальних освітніх установ, професійно-технічних училищ, дитячо-юнацьких спортивних шкіл, у процесі підготовки студентів педагогічних вузів і на курсах підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури, викладачів, тренерів.

Структура та обсяг дипломної роботи. Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Текст дипломної роботи викладено на 84 сторінках друкованого тексту, включаючи 5 таблиць та 6 рисунків. У праці використано 80 літературних джерел.

ВИСНОВКИ

Аналіз науково-методичних літературних джерел свідчить, що проблему профілактики наркоманії серед підлітків засобами фізичної культури та спортивної підготовки майже не вивчено. Ті дані, що представлені вітчизняними та зарубіжними авторами, носять декларативний характер і мають силу побажань, а не наукової аргументації.

1. У вітчизняній теорії та методиці фізичної культури недостатньо досліджені проблеми змісту та співвідношення форм використання засобів фізичного виховання та спортивної підготовки в процесі соціальної реабілітації підлітків з асоціальним типом поведінки. Зовсім невивченим є питання розроблення тренувальних програм з легкої атлетики з урахуванням індивідуального морфофункціонального розвитку дітей та підлітків з девіантною поведінкою, що сприяли б підвищенню ефективності профілактики означеного негативного явища.

2. Основними факторами, що впливають на поширення наркотиків серед дітей та підлітків, є:

- ситуація, коли підліток не може впоратися з біологічними проблемами свого віку, у результаті чого виникає затримка в становленні особистості, соціальній адаптації підлітка в суспільстві й таким чином, виникають умови для формування асоціальної поведінки;

- дуже низький рівень ефективності вітчизняних технологій профілактики наркоманії серед учнівської молоді; не враховується те, що підлітковий вік є сенситивним у формуванні ціннісних орієнтацій, активної життєвої позиції, світосприйняття та свідомого ставлення до навколишньої реальності;

- організаційні та фінансові ускладнення в реалізації своїх бажань займатися тим чи іншим видом спорту, формою дозвілля;

- дуже низький рівень фізкультурної освіти, знань з питань здорового

способу життя, загартування, сучасних технологій профілактики серед підлітків психічного перевантаження, невпевненості в собі, стресу, тощо;

- низький рівень фінансування державою та органами самоврядування різноманітних програм профілактики наркоманії, шкідливих звичок серед учнівської молоді;

- віковий період першого знайомства з наркотиками складає 11-13 років. Кожен четвертий школяр цього віку психологічно готовий до вживання наркотичних засобів. У 14-17 років істотно зростає число учнів, які вживають наркотичні й токсичні речовини. Одним з важливих соціальних факторів, що запобігають уживанню наркотиків, є формування структури й функціональної насиченості дозвілля підлітків, які, у свою чергу, залежать від рівня навколишнього культурного середовища, готовності особистості включитися в нього, гнучкості мотиваційних орієнтацій.

3. Заняття фізичними вправами подобаються багатьом (88,9%) учням молодшого шкільного віку, причому їхня частка неухильно зменшується з віком. Тільки окремі (17,7-20,6%) учні вказали норми добової рухової активності для свого віку, небагато підлітків уявляють, як протистояти стресу (23,5-26,7%), як відновлюватися після фізичного (30,1-37,4%) й особливо розумового навантаження (20,3-30,6%). Знають засоби психорегуляції та психопрофілактики не більше 20% контингенту, а більшість (76,4-89,3%) підлітків демонструють повну неспроможність у виборі адекватної поведінки при конфлікті з дорослими й однолітками.

Тільки окремі школярі володіють методикою використання різних видів рухової активності (10,3-21,4%), самостійно займаються фізичною культурою (15,6-27,5%), беруть участь у спортивно-масових заходах (26,4-30,3 %).

4. Навчально-виховний процес з корекції поведінки учнів групи соціального ризику з використанням засобів і методів фізичної культури та спорту необхідно починати вже в молодшому шкільному віці, здійснюючи його в три етапи: спонукальний (вік 11-12 років), формуючий (13-14 років),

вдосконалюючий (15-17 років). Найбільш сприйнятливим до різних видів відхилень є вік 13-15 років, коли ще не склався світогляд і підлітки більш піддані негативним впливам оточення, особливо однолітків.

5. Показники розвитку рухових здібностей у школярів з девіантною та „нормативною” поведінкою істотно різняться. Сумарний внесок рухових здібностей учнів з девіантною поведінкою в результативність вивчення різних фізичних вправ з віком знижується. Школярі з «нормативною поведінкою» мають перевагу у реалізації рухового потенціалу в умовах трудової діяльності, фізичного виховання та спортивної підготовки.

6. Найбільш важливими напрямками в корекції та нормалізації девіантної поведінки підлітків засобами фізичної культури та спорту варто вважати: залучення широких мас до державних освітніх програм фізичного виховання; створення мережі загальнодоступних підліткових спортивних клубів; підвищення вагомості фізичної культури в системі цінностей підлітків; формування стійкої дидактико-реабілітаційної мотивації; комплексне використання засобів і методів корекції фізичного, морального та психоемоційного стану; пропагування нетрадиційних видів спорту; рекламу популярних і авторитетних у молодіжному середовищі особистостей в галузі фізичної культури та спорту; розширення та насичення інформаційного простору якісним, привабливим, цікавим матеріалом, який пов'язаний з фізичною культурою і спортом; створення популярного, модного іміджу сильного, здорового, фізично досконалого тіла.

7. Сформованість фізичної культури підлітка, що забезпечує готовність протистояти наркоманії, включає такі компоненти: індивідуально-освітній, який формує позиції престижності особистого рівня фізичного вдосконалення, різнобічної фізичної та моторної підготовки, що сприяє формуванню необхідних рухових умінь і навичок; програмно-руховий, що забезпечує тренувальне спрямування підготовки, сприяє корекції рухової сфери підлітка; продуктивно-значущий, що формує особистісні показники здоров'я, фізичного розвитку та фізичної

підготовленості, здатності протистояти факторам ризику, вміння самостійно приймати рішення й діяти в різних ситуаціях.

8. Найбільш ефективною організаційною моделлю профілактики наркоманії засобами фізичної культури та спорту є педагогічна форма, що включає чотири блоки: навчально-інформаційний, організаційний, навчальний і мотиваційно-підтримуючий. Основними соціально-педагогічними умовами протинаркотичної фізкультурно-профілактичної програми є: оздоровчо-профілактичне й спортивне спрямування педагогічного процесу; застосування засобів і методів фізичного виховання, адекватних особистісним особливостям учнів; формування інтересу та потреби до занять фізичною культурою, виховання морально-вольових і моральних якостей; корекція психічних відхилень; формування цінностей фізичної культури, цілеспрямоване використання фізичних вправ навантажень та інших навчально-тренувальних факторів в аспекті загальнофізичної, технічної, спеціальної, функціональної, тактичної та морально-вольової підготовки юних спортсменів; організація роботи в освітніх установах і в сфері дозвілля за місцем проживання, спільних заходів з батьками.

9. Антинаркотична фізкультурно-профілактична програма вплинула на інтереси, поведінку та рухову сферу школярів, підвищила на 13,6 % ($p < 0,05$) рівень їхнього здоров'я (у контрольній групі тільки на 3,5%) і фізичної підготовленості: так, показник кистьової динамометрії в експериментальній групі (ЕГ) збільшився на 22,8% ($p < 0,05$), у контрольній (КГ) – тільки на 3,8%. ЖЄЛ у ЕГ збільшилася на 21,7% ($p < 0,05$), а в КГ – на 14,1%. Результат стрибків у довжину з місця в ЕГ покращився на 26,9% ($p < 0,05$), а у КГ, цей показник склав 11,5%. Показник підтягування на поперечині збільшився в ЕГ на 74,6% ($p < 0,05$), у КГ тільки на 12,4%. Показник човникового бігу 3×10 м у ЕГ збільшився на 34,0% ($p < 0,05$), а в КГ тільки на 12,6%; результат 6-хвилинного бігу в ЕГ збільшився на 10,4% ($p < 0,05$), у КГ лише на 2,8%; показник метання набивного м'яча в ЕГ збільшився на 26,9%

($p < 0,05$), а в КГ збільшення склало тільки 5,1%.

Експериментальна програма сприяла адаптації учнів до реального життя (75,3%); сформувала в них здоровий поведінковий стиль, підвищила стійкість до різних негативних соціальних явищ, збільшила кількість підлітків з позитивним ставленням до виховних заходів (з 23,4 до 55,3%) і навчальної діяльності (з 17,0 до 46,8%), знизила показники загальної тривожності (з 74,5 до 48,9%), збільшила (з 14,9 до 80,9%) кількість підлітків, які займаються спортом.

10. Розроблена програма фізичної та соціальної реабілітації підлітків з АСТП засобами фізичної культури та спорту забезпечує оптимальний підхід до корекції та нормалізації рухової та психоемоційної сфер означених підлітків і може бути широко використана для оцінки їхніх рухових можливостей, обдарованості щодо занять відповідними видами спорту, що відкриває перспективу подальших наукових досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амбурцева С. Н. Влияние соотношения разных методов упражнения на процесс формирования интереса школьников к урокам физической культуры : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.04. Челябинск, 1989. 19 с.
2. Амосов Н. М. Раздумья о здоровье. М. : Физкультура и спорт, 1987. 64 с.
3. Анашкина А. П. Подходы к формированию знаний об основах здорового образа жизни : матер. Всерос. науч.-практ. конф. [Физическая культура и спорт в профилактике наркомании и преступности среди молодежи]. Краснодар, 2002. С. 203-204.
4. Антропова М. В., Манке Г.Г., Кузнецова Л.М. Здоровье школьников : результаты лонгитюдного исследования. Педагогика. 1995. № 2. С. 26-31.
5. Апанасенко Г.Л. Физическое развитие детей и подростков. Киев : Здоров'я, 1985. 79 с.
6. Ашмарин Б. А. О тестах и тестировании : педагогический контроль на уроках физической культуры. Физическая культура в школе. 1985. № 3. С. 60-62; № 4. С. 58-61.
7. Бакулин В.С., Грецкая И.Б., Хмелева С. Н. Валеология : учебное пособие. Волгоград, 1996. 69 с.
8. Бальсевич В. К. Онтокинезиология человека. М. : Теория и практика физической культуры, 2000. 275 с.
9. Бальсевич В.К., Лубышева Л.И. Физическая культура : молодежь и современность. Теория и практика физической культуры. 1995. № 4. С. 32-36.
10. Баранов А.А., Матвеева Н.А. Здоровье школьников. Красноярск : КГУ, 1989. 184 с.

11. Барибан М.М. Спартианские игры – новая модель спортивно-оздоровительных соревнований – вклад в профилактику наркомании у детей и подростков : матер. Всерос. науч.-практ. конф. [Физическая культура и спорт в профилактике наркомании и преступности среди молодежи]. Краснодар, 2002. С. 84-88.
12. Барышева Н. В. Основы физической культуры старшеклассников. Самара : СГУ, 1995. 251 с.
13. Барышева Н.В., Виноградов П.А., Жолдак В.И. Физическая культура и здоровый образ жизни : учебное пособие. Самара, 1997. 256 с.
14. Блинков С.Н. Индивидуализация физического воспитания школьников 12-14 лет на основе учета структуры моторики : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.04. М., 2000. 24 с.
15. Боген М.М. Обучения двигательным действиям. М. : Физкультура и спорт, 1983. 192 с.
16. Бруннер Д. Процесс обучения (Пер. с англ). М. : Физкультура и спорт, 1962. 138 с.
17. Бундзен П.В., Дибнер Р.Д. Здоровье и массовый спорт : проблемы и пути их решения. Теория и практика физической культуры. 1994. № 5-6. С. 6- 12.
18. Бурханов А.И. Влияние спорта на организм школьников. Теория и практика физической культуры. 1995. № 4. С. 12-14.
19. Вайнбаум Я.С. Дозирование физических нагрузок школьников. М. : Просвещение, 1991. 64 с.
20. Верхошанский Ю. В. Основы специальной силовой подготовки спортсменов. М. : Физкультура и спорт, 1988. 331 с.
21. Вильчковский Э.С. Развитие двигательных функций детей. Киев : Здоров'я, 1983. 142 с.
22. Виноградов П. А. Стратегия развития физкультурно-спортивной деятельности, направленной на предотвращение асоциального обращения молодежи : матер. Всерос. науч.-практ. конф. [Физическая культура и спорт в

профилактике наркомании и преступности среди молодежи]. – Краснодар, 2002. С. 5-7.

23. Виноградов П.А., Душанин А.П., Жолдак В.И. Основы физической культуры и здорового образа жизни. М. : Советский спорт, 1996. 588 с.

24. Видюк А. П. Інноваційні методи діагностики в фізичному вихованні і спорті. Теорія і практика фізичного виховання. 2002. № 1. С. 128-134.

25. Воронкова Т.И., Карнаухов Г.З. Склонность подростков к употреблению разных психотропных средств в зависимости от акцентуации характера: матер. Всерос. науч.-практич. конф. Современные технологии профилактики наркомании и популяризации здорового образа жизни средствами физической культуры и спорта. Волгоград : ВГАФК, 2003. С. 64-67.

26. Выдрин В.М., Курамшин Ю.Ф., Николаев Ю.М. Осмысление интегративной сущности физической культуры – магистральный путь формирования ее теории. Теория и практика физической культуры. 1996. № 5. С. 59-62.

27. Вяткин Б.А. Интегральная индивидуальность человека и ее развитие в специфических условиях спортивной деятельности. Психологический журнал. 1993. № 2. С. 73-83.

28. Голощапов Б.Р. Проблемы физического воспитания школьников в свете конференции в Коломне. Физическая культура в школе. 1998. № 5. С. 2-6.

29. Горский А.П. Динамика проявления скоростно-силовых способностей школьников 8-15 лет в зависимости от уровня их физического развития : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.04. М., 1970. 18 с.

30. Григоренко В.Г. Педагогические основы физической и социальной реабилитации человека. М. : Советский спорт, 1991. 410 с.

31. Григоренко В. Г. Профессионально-педагогическая мотивация и технология ее формирования. Одесса : Изд-во ЮУГПУ им. К. Д. Ушинского, 2003. 148 с.
32. Губа В.П., Никитушкин В.Г., Квашук П.В. Индивидуальные особенности юных спортсменов. Смоленск : СГИФК, 1997. 220 с.
33. Гутман Б. В. Методи дослідження особистості учнів середніх та старших вікових груп. Донецьк : ЛТРО, 1993. 138с.
34. Дерябин В.Е. Морфологическая типология телосложения мужчин и женщин : автореф. дис. на соискание науч. степени докт. биол. наук : спец. 03.102. М., 1993. 48 с.
35. Донской Д.Д., Дмитриев С.В. Основы антропоцентрической биомеханики (методика, теория, практика). Нижний Новгород, 1993. 145 с.
36. Дорохов Н.Р. Развитие силовых способностей школьников 7-11 классов разных соматических типов и вариантов развития : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.04. М., 1997. 26 с.
37. Дружинин В.Н. Современная психофизиология. М. : ИНФРА, 1999. 186 с.
38. Егорова М.С., Марютина Т.М. Развитие как предмет психогенетики. Вопросы психологии. 1992. № 5-6. С. 5-13.
39. Ермолаев А.А. Формирование потребностей использования физической культуры в здоровом образе жизни учащихся общеобразовательных школ : матер. Всерос. науч.-практич. конф. Современные технологии профилактики наркомании и популяризации здорового образа жизни средствами физической культуры и спорта. Волгоград : ВГАФК, 2003. С. 142-144.
40. Жовниренко Л.П., Калугина О.П. Духовный аспект валеологического образования и воспитания. Теорія і практика фізичного виховання. 2002. № 1. С. 98-103.
41. Зациорский В. М. Основы спортивной метрологии. М. : Физкультура и спорт, 1979. 152 с.

42. Иващенко В.В. Физическая культура и спорт как средство профилактики наркомании преступности среди молодежи : матер. Всерос. науч.-практ. конф. Физическая культура и спорт в профилактике наркомании и преступности среди молодежи. Краснодар, 2002. С. 42-45.

43. Ильин Е.П. От культуры физической – к культуре здоровья. Теория и практика физической культуры. 1994. № 7. С. 46-48.

44. Исаев Е.И. Основы психологической антропологии. Психология человека. М. : Школа-Пресс, 1995. 64 с.

45. Истомина М.Г. Социально-медицинские аспекты здоровья современного человека : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. социол. наук : спец. 13.00.12. Ростов Н/Д, 1997. 31 с.

46. Кабаргин Б.А., Князев А.А., Любецкий Н.П. Физическая культура – важный фактор социализации личности в современных условиях : матер. Всерос. науч.-практ. конф. Физическая культура и спорт в профилактике наркомании и преступности среди молодежи. Краснодар, 2002. С. 181-185.

47. Кабачков В.А., Куренцов В.А. Физкультурно-спортивная деятельность как фактор противостояния подростковой преступности и распространению наркотиков : матер. Всерос. науч.-практ. конф. Физическая культура и спорт в профилактике наркомании и преступности среди молодежи. Краснодар, 2002. С. 99-102.

48. Кабаян О.С. Формирования здорового образа жизни как компонента физической культуры школьников на основе интеграции содержания учебных дисциплин о человеке : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.04. Майкоп, 2001. 19 с.

49. Катаева Р.П. Физическая культура и спорт в профилактике наркомании и преступности : матер. Всерос. науч.-практ. конф. Физическая культура и спорт в профилактике наркомании и преступности среди молодежи. Краснодар, 2002. С. 221-224.

50. Крутько Б.Т., Васюк М.М., Бабічев О.М., та ін. Валеологічні аспекти оздоровлення молоді. Теорія і практика фізичного виховання. 2002. № 2. С. 86-90.

51. Коваленко Н.В. Непрерывное физическое воспитание и его роль в развитии школьников и сохранения их здоровья : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.04. Кемерово, 2002. 21 с.

52. Кожин В.Н., Князев А.А. Поиск новых форм организации физкультурно-спортивной работы с молодежью : региональный аспект : матер. Всерос. науч.-практ. конф. Физическая культура и спорт в профилактике наркомании и преступности среди молодежи. Краснодар, 2002. С. 106-110.

53. Козин А.М. Реализация функции здоровьесбережения учащихся основной школы в физкультурном образовании : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.04. Челябинск, 2002. 22 с.

54. Копылов Ю.А. Проблемы физического воспитания школьников в свете конференции в Коломне. Физическая культура в школе. 1998. № 5. С. 2-6.

55. Лейтес Н.С. Проблема соотношения возрастного и индивидуального в способностях школьника. Вопросы психологии. 1995. № 1. С. 9-17.

56. Лекарева В.А. Современная стратегия социального воспитания. Спорт против наркотиков : Межрегиональная научно-практическая конференция : материалы. М. : Советский спорт, 2002. С. 89-91.

57. Лобода В.Ф., Банадига Н.В., Слободян Л.М. Методичні підходи до оцінки здоров'я дітей в навчальному процесі. Теорія і практика фізичного виховання. 2002. № 2. С. 91-95.

58. Лубышева Л.И. Современный ценностный потенциал физической культуры и спорта и пути его освоения обществом и личностью. Теория и практика физической культуры. 1997. № 2. С. 12-16.

59. Лях В.И., Копылов Ю.А., Малыгина М.В. Физическое воспитание учеников общеобразовательной школы : состояние, перспективы и пути реорганизации. Теория и практика физической культуры. 1998. № 9. С. 49-51.

60. Максимихина Е.В., Варфоломеева З.С. Дифференцированный подход к физическому воспитанию дезадаптированных подростков : матер. Всерос. науч.-практ. конф. Физическая культура и спорт в профилактике наркомании и преступности среди молодежи. Краснодар, 2002. С. 50-51.

61. Москвичев Ю.Н. Гуманитарный аспект системы антинаркотических мероприятий : матер. Всерос. науч.-практич. конф. Современные технологии профилактики наркомании и популяризации здорового образа жизни средствами физической культуры и спорта. Волгоград : ВГАФК, 2003. С. 16-19.

62. Моченова А.В. Проблемы профилактики девиантного поведения подростков и молодежи : Межрегиональная научно-практическая конференция: материалы. [Спорт против наркотиков]. М. : Советский спорт, 2002. С. 107-110.

63. Муравов И.В. Оздоровительные эффекты физической культуры и спорта. Киев : Здоров'я, 1989. 272 с.

64. Окуньков Ю.В. О резервах использования физической культуры и спорта как средства профилактики наркомании : матер. Всерос. науч.-практич. конф. [Современные технологии профилактики наркомании и популяризации здорового образа жизни средствами физической культуры и спорта]. Волгоград : ВГАФК, 2003. С. 23-25.

65. Паршикова Н.В. Направленная физическая культура в процессе становления ребенка как личности : матер. Всерос. науч.-практ. конф. [Физическая культура и спорт в профилактике наркомании и преступности среди молодежи]. Краснодар, 2002. С. 7-9.

66. Приходько В.В. До представлення педагогічної технології формування будівничих власного здоров'я. Теорія і практика фізичного виховання. 2003. № 2. С. 34-39.

67. Приходько В.В. Навчальний предмет „фізична культура” : тенденції розвитку з ХІХ по ХХІ сторіччя. Теорія і практика фізичного виховання. 2004. № 1. С. 16-23.

68. Приходько В.В. Технология здравостроительства в системе знаний человека. Теорія і практика фізичного виховання. 2002. № 1. С. 51-56.

69. Профилактика наркомании в подростковой и молодежной среде средствами физической культуры и спорта : учеб. Пособие. Под ред. А.А. Сучилина. Волгоград : ВГАФК, 2002. 150 с.

70. Ратов И.П. Двигательные возможности человека. Минск, 1994. 124 с.

71. Сергиенко Л.П. Основы спортивной генетики. К. : Вища шк., 2004. 631 с.

72. Сергієнко Л.П. Тестування рухових здібностей школярів. К. : Олімпійська література, 2001. 439 с.

73. Скребец В.А. Физическая культура и мотивы здоровья в среде современных городских школьников. Теория и практика физической культуры. 1990. № 10. С. 10-12.

74. Сучилин А.А. Теоретико-методологические основы подготовки резерва для профессионального футбола. Волгоград : ВГАФК, 1997. 237 с.

75. Тер-Ованесян А.А., Тер-Ованесян И.А. М. : Советский спорт, 1992. 192 с.

76. Фарфель В.С. Управление движениями в спорте. М. : Физкультура и спорт, 1975. 206 с.

77. Худолій О.М., Карпугнець Т.В. Планування експерименту в дослідженні процесу підготовки юних гімнастів. Теорія та методика фізичного виховання. Харків : ТОВ «ОВС». № 4. 2002. С. 2-8.

78. Davis R. B. Drug and alcohol use in the former Soviet Union: selected factors and future consideration (Review) // International Journal of the Addictions. — 1994 — Vol. 29. - № 3. — P. 303–323.

79. Hartnoll R. L. Opiates: prevalence and demographic factors // Addiction. — 1994. — Vol. 89. - № 11. — P. 1377–1383.

80. Weber G., Schneider W. Herauswachsen aus der Sucht illegaler Drogen. Selbstausstieg, kontrollierter Gebrauch und therapiegestützter Ausstieg. — Berlin, 1997. – 125 s.